

si passionem, tria sunt consideranda. Primum quidem ex parte hominis, qui suo peccato meruit ut in potestatem traderetur diaboli, per cujus tentationem fuerat superatus. Aliud autem est ex parte Dei, quem homo peccando offenderat, qui per suam justitiam hominem reliquerat potestati diaboli. Tertium est ex parte ipsius diaboli, qui sua nequissima voluntate hominem a consecutione salutis impediabat. Quantum ergo ad primum, homo est a potestate diaboli liberatus per passionem Christi, in quantum passio Christi est causa remissionis peccatorum. Quantum autem ad secundum, dicendum quod passio Christi nos a potestate diaboli liberavit, in quantum nos Deo reconciliavit, ut infra dicitur¹. Quantum vero ad tertium, passio Christi nos a diabolo liberavit, in quantum in passione Christi excessit modum potestatis sibi traditæ a Deo, machinando in mortem Christi, qui non habebat meritum mortis, cum esset absque peccato. Unde Augustinus dicit, in 13 de Trinit.²: Justitia Christi victus est diabolus, quia cum in eo nihil morte dignum inveniret, occidit eum tamen; et utique justum est ut debitores, quos tenebat, liberi dimittantur, in eum credentes, quem sine ullo debito occidit.

Ad primum ergo dicendum, quod non dicitur sic diabolus in homines potestatem habuisse, quasi posset eis nocere, Deo non permittente. Sed quia juste permittebatur nocere hominibus, quos tentando ad suum consensum perduxerat.

Ad secundum dicendum, quod diabolus etiam nunc potest quidem, Deo permittente, homines tentare quantum ad animam, et vexare quantum ad corpus. Sed tamen præparatum est homini remedium ex passione Christi, quo se potest tueri contra hostis impugnationes, ne deducatur in interitum mortis æternæ. Et quicumque ante passionem Christi diabolo resistebant, per fidem passionis Christi hoc facere poterant, licet passione Christi nondum peracta. Quantum autem ad aliquid, nullus poterat diaboli manus evadere, ut, scilicet, non descenderet in infernum, a quo post passionem Christi se vossunt homines ejus virtute tueri.

Ad tertium dicendum, quod Deus permittit diabolos posse decipere homines in certis personis, temporibus et locis, secundum occultam rationem judiciorum suorum. Semper tamen per passionem Christi est paratum hominibus

¹ Art. 4 hujus q.

² C. 14, non longe a fin., tom. 3.

remedium se tuendi contra nequitas demonum, etiam tempore A t hristi. Sed si aliqui hoc remedio uti negligent, nil deperit efficaciæ passionis Christi.

COMMENTARIUS.

Eadem sunt loca consulenda, quia res eadem est aliis verbis explicata, quia non aliter liberavit nos Christus a potestate diaboli, quam liberando nos a peccato. Quod fecit aut merendo nobis remissionem peccati jam contracti vel commissi, vel merendo nobis auxilium ne in peccata labamur, et quod dæmonis tentationes vincere possimus; vel certe suis meritis obtinendo ne dæmon nos tam acriter insectari et tentare permittatur. Quæ in prædictis locis tractata, et explicata sunt omnia. Circa id vero quod D. Thom. ait, dæmonem in passione excessisse modum potestatis sibi traditæ a Deo, dubitat Cajetanus, quia dæmon non potuit facere nisi quod Deus illi permisit. Sed responsio est facilis, D. Thom. non loqui de absoluta permissione Dei, sed de potestate illa quæ data est dæmoni ut tortori, ad vindicandam in homine injuriam divinam, quam in se vel in suo parente commiserat. Quam potestatem excessit quando Christum aggressus est, qui immunis erat a peccato.

ARTICULUS III.

Utrum per passionem Christi homines sint liberati a pœna peccati¹.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod per passionem Christi non sint homines liberati a pœna peccati. Præcipua enim pœna peccati est æterna damnatio. Sed illi, qui damnati erant in inferno pro suis peccatis, non sunt per Christi passionem liberati, quia in inferno nulla est redemptio. Ergo videtur quod passio Christi non liberavit homines a pœna peccati.

2. Præterea, illis qui sunt liberati a reatu pœnæ, non est aliqua pœna injungenda. Sed pœnitentibus injungitur pœna satisfactoria. Non ergo per passionem Christi sunt homines liberati a reatu pœnæ.

3. Præterea, mors est pœna peccati, secundum illud Rom. 6: Stipendium peccati mors.

¹ Inf., q. 52, art. 5, corp., et q. 86, a. 4, ad 3. Et 3, d. 19, ar. 1; et Ver., q. 29, a. 7, ad 9.

Sed adhuc post passionem Christi homines moriuntur; ergo per passionem Christi non sunt homines liberati a reatu pœnæ.

Sed contra est quod dicitur Isai. 53: Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.

Respondeo dicendum, quod per passionem Christi liberati sumus a reatu pœnæ dupliciter. Uno modo directe, in quantum, scilicet, passio Christi fuit sufficiens et superabundans satisfactio pro peccatis totius humani generis. Exhibita autem satisfactione sufficienti, tollitur reatus pœnæ. Alio modo indirecte, in quantum, scilicet, passio Christi est causa remissionis peccati, in quo fundatur reatus pœnæ.

Ad primum ergo dicendum, quod passio Christi sortitur effectum suum in illis quibus applicatur per fidem et charitatem, et per fidei sacramenta. Et ideo damnati in inferno, qui prædicto modo passioni Christi non conjunguntur, effectum ejus percipere non possunt.

Ad secundum, quod (sicut supra dictum est¹) ad hoc quod consequamur effectum passionis Christi, oportet nos ei configurari. Configuramur autem ei in baptismo sacramentaliter, secundum illud Rom. 6: Consepulti sumus ei per baptismum in mortem. Unde baptizati nulla pœna satisfactoria imponitur, quia sunt totaliter liberati per satisfactionem Christi. Quia vero Christus semel tantum pro peccatis nostris mortuus est (ut dicitur 1 Petri 3), ideo non potest homo secundo configurari morti Christi per sacramentum baptismi. Unde oportet quod illi, qui post baptismum peccant, configurantur Christo patienti, per aliquid pœnalitatis vel passionis quam in seipsis sustineant, quæ tamen multo minor sufficit quam esset condigna peccato, cooperante satisfactione Christi.

Ad tertium dicendum, quod satisfactio Christi habet effectum in nobis, in quantum incorporamur ei, ut membra suo capiti, sicut supra dictum est². Membra autem oportet capiti conformari. Et ideo sicut Christus primo quidem habuit gratiam in anima cum passibilitate corporis, et per passionem ad gloriam immortalitatis pervenit, ita et nos, qui sumus membra ejus, per passionem ipsius liberamur quidem a reatu cujuslibet pœnæ; ita tamen quod primo recipimus in anima spiritum adoptionis filiorum, quo ascribimur ad hæreditatem gloriæ immortalis, adhuc corpus passibile et mortale

¹ Ar. 1 hujus q., in cor., et ad 4.

² Ar. 1 hujus q.

habentes. Postmodum vero configurati passionibus et morti Christi, in gloriam immortalem perducimur, secundum illud Apostoli, Rom. 8: Si filii, et hæredes; hæredes quidem Dei, co-hæredes autem Christi; si tamen compatimur, ut et conglorificemur.

Videantur loca prædicta, et pro materia de satisfactione notetur solutio ad 2, quam merito Cajetanus observavit.

ARTICULUS IV.

Utrum per passionem Christi simus Deo reconciliati¹.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod per passionem Christi non simus Deo reconciliati. Reconciliatio enim non habet locum inter amicos. Sed Deus semper dilexit nos, secundum illud Sapient. 11: Diligis omnia quæ sunt, et nihil odisti eorum quæ fecisti. Ergo passio Christi non reconciliavit nos Deo.

2. Præterea, non potest idem esse principium et effectus; unde gratia, quæ est principium merendi, non cadit sub merito. Sed dilectio Dei est principium passionis Christi, secundum illud Joan. 3: Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Non ergo videtur quod per passionem Christi simus reconciliati Deo, ita quod de novo nos amare inciperet.

3. Præterea, passio Christi impleta est per homines Christum occidentes, qui ex hoc graviter Deum offenderunt. Ergo passio Christi est magis causa indignationis quam reconciliationis Dei.

Sed contra est quod Apostolus dicit, Rom. 6: Reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus.

Respondeo dicendum, quod passio Christi est causa reconciliationis nostræ ad Deum dupliciter. Uno modo, in quantum removit peccatum per quod homines constituuntur inimici Dei, secundum illud Sapient. 14: Similiter odio sunt Deo impius, et impietas ejus, et in Psal. 6: Odisti omnes qui operantur iniquitatem. Alio modo, in quantum est sacrificium Deo acceptissimum; est enim hoc proprie sacrificii effectus, ut per ipsum placetur Deus. Sicut cum homo offensam in se commissam remittit, propter aliquod obsequium acceptum

¹ Sup., q. 47, a. 4, corp., et 3, q. 19, a. 5, q. 2; et op. 60, c. 18.

quod ei exhibetur. Unde dicitur 1 Regum 26: Si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium. Et similiter tantum bonum fuit, quod Christus voluntarie passus est, quod propter hoc bonum in natura humana inventum, Deus placatus est super omni offensa generis humani, quantum ad eos qui Christo passo conjunguntur, secundum modum premissum.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus diligit omnes homines, quantum ad naturam quam ipse fecit; sed odit omnes quantum ad culpam quam contra eum homines committunt, secundum illud Eccl. 12: Altissimus odio habet peccatores.

Ad secundum dicendum, quod passio Christi non dicitur quantum ad hoc Deo nos reconciliasse, quod de novo nos amare inciperet, cum scriptum sit Jerem. 31: In charitate perpetua dilexi te. Sed quia per passionem Christi sublata est odii causa, tum per ablationem peccati, tum per recompensationem acceptabilioris boni.

Ad tertium dicendum quod, sicut occisores Christi homines fuerunt, ita et Christus occisus. Major autem fuit charitas Christi patientis, quam iniquitas occisorum. Et ideo passio Christi magis valuit ad reconciliandum Deum toti humano generi, quam ad provocandum ad iram.

COMMENTARIUS.

Dilectio Dei seu electio cadere sub Christi merito quomodo potuit. — Materia hujus articuli in eisdem locis disputata est. Est enim eadem quæ præcedentium, diversis vocibus et respectibus. Solum est solutio ad 2 adnotanda. Non enim videtur directe respondere argumento. Nam argumentum procedebat de dilectione Dei, hoc modo. Quia reconciliare nos Deo videtur idem esse quod promereri nobis amorem divinum, cujus peccando facti eramus indigni; sed Christi passio non potuit promereri nobis Dei dilectionem, quia potius supponit Dei dilectionem erga nos, et ab illa processit. Quod argumentum non minus in dilectione æterna procedit, quam si ex tempore in Deo inciperet. D. Thomas autem in solutione solum respondet, Christum per passionem suam non meruisse, ut Deus ex tempore nos diligere inciperet, quod est evidens; quia id repugnat Deo, cum includat mutationem. Meruit ergo ut ille amor Dei in tempore inciperet habere in nobis effectum, et quantum in se est, abstulit impedimentum illius

amoris, offerendo condignam satisfactionem pro peccatis nostris. Sed quanquam verum sit, non videtur omnino satisfactum propriæ difficultati. Ideo addendum est, quamvis dilectio Dei secundum se sit una et simplex, per comparationem tamen ad diversa objecta ratione distingui, et secundum quamdam rationem posse esse principium, secundum aliam vero terminum meriti. Ut in præsentia, illa dilectio generalis Dei circa genus humanum, qua voluit illi dare Christum in redemptorem, non cadit sub meritis Christi, sed est principium eorum; at illa, qua propter merita Christi jam exhibita vel prævisa homines sanctificat, et sibi reconciliat, potest optime cadere sub meritis Christi, sive promerendo nobis effectum dilectionis, sive ipsamet dilectionem vel electionem Dei, ut ad nos libere terminatam. Utrumque enim verum est, quidquid aliqui hoc loco contendunt. De qua re plura non dicam, quia fuse illam disputavi priori tomo, disp. 41, sect. 4.

ARTICULUS V.

Utrum Christus sua passione aperuerit nobis januam cæli.

1. Ad quintum sic proceditur. Videtur quod Christus sua passione non aperuit nobis januam cæli. Dicitur enim Prov. 11: Seminanti justitiam, merces fidelis. Sed merces justitiæ est introitus regni cælestis. Ergo videtur quod Sancti Patres, qui operati sunt opera justitiæ, fide consecuti essent introitum regni cælestis, etiam absque Christi passione. Non ergo passio Christi est causa apertionis januæ regni cælestis.

2. Præterea, ante passionem Christi Elias raptus est in cælum, ut dicitur 4 Regum 2. Sed effectus non præcedit causam. Ergo videtur quod apertio januæ cælestis non sit effectus passionis Christi.

3. Præterea, sicut legitur Mat. 3: Christo baptizato aperti sunt ei cæli. Sed baptismus præcessit passionem. Ergo apertio cæli non est effectus passionis Christi.

4. Præterea, Mich. 2 dicitur: Ascendit pandens iter ante eos. Sed nihil aliud videtur esse pandere iter cæli, quam ejus januam aperire. Ergo videtur quod janua cæli sit nobis aperta.

1 3, d. 18, a. 6, q. 2; et 3, d. 19, art. 3; et 4, q. 2, a. 2, q. 6; et Ver., q. 29, art. 7, ad 9.

non per passionem Christi, sed per ascensionem ejus.

Sed contra est quod Apostolus dicit, Hebr. 10: Habemus fiduciam in introitu Sanctorum, scilicet, cælestium, in sanguine Christi.

Respondeo dicendum, quod clausio januæ est obstaculum quoddam prohibens ab ingressu. Prohibebantur autem homines ab ingressu regni cælestis propter peccatum, quia, sicut dicitur Isai. 35, via illa sancta vocabitur, et non transibit per eam pollutus. Est autem duplex peccatum impediens ab ingressu regni cælestis. Unum quidem commune totius humanæ naturæ, quod est peccatum primi parentis, et per hoc peccatum præcludebatur homini aditus regni cælestis. Unde legitur Gen. 3, quod post peccatum primi parentis, collocavit Deus cherubim, et flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ. Aliud autem est peccatum speciale uniuscujusque personæ, quod per proprium actum committitur uniuscujusque hominis. Per passionem autem Christi liberati sumus, non solum a peccato communi totius humanæ naturæ, et quantum ad culpam, et quantum ad reatum pœnæ, ipso solvente pretium pro nobis, sed etiam a peccatis propriis singulorum, qui communicant ejus passioni per fidem et charitatem, et fidei sacramenta. Et ideo per passionem Christi aperta est nobis janua regni cælestis. Et hoc est quod Apostolus dicit Heb. 9, quod Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa. Et hoc figuratur Num. 35, ubi dicitur quod homicida manebit ibi, scilicet in civitate refugii, donec Sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur, quo mortuo poterit in domum suam redire.

Ad primum ergo dicendum quod Sancti Patres, operando opera justitiæ, meruerunt introitum regni cælestis per fidem passionis Christi (secundum illud Heb. 11: Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam), per quam etiam unusquisque a peccato purgatur, quantum pertinet ad emundationem propriæ personæ. Non tamen alicuius fides vel justitia sufficiebat ad removendum impedimentum quod erat per reatum totius humanæ creaturæ, quod quidem remotum est pretio sanguinis Christi. Et ideo ante passionem Christi nullus intrare poterat regnum cælestis, adipiscendo, scilicet, beatitudinem æternam, quæ consistit in plena Dei fruitione.

Ad secundum dicendum, quod Elias sublevatus est in cælum æreum; non autem in cæ-

lum empyreum, qui est locus Sanctorum. Et similiter etiam Enoch raptus est ad Paradisum terrestrem, ubi cum Elia simul creditur vivere usque ad adventum antichristi.

Ad tertium dicendum, quod (sicut supra dictum est) Christo baptizato aperti sunt cæli, non propter ipsum Christum, cui semper patuit; sed ad significandum quod cælum aperitur baptizatis baptismo Christi, qui habet efficaciam ex passione ipsius.

Ad quartum dicendum, quod Christus sua passione meruit nobis introitum regni cælestis, et impedimentum removit. Sed per suam ascensionem nos quasi in possessionem regni cælestis introduxit. Et ideo dicitur quod ascendit pandens iter ante eos.

COMMENTARIUS.

1. In titulo hujus articuli, observandum est non esse omnino idem mereri nobis regnum cælorum seu æternam beatitudinem, et aperiri nobis januam regni. Nam, licet in hoc illud contineatur, non tamen convertuntur; Christus enim Angelis meruit regnum cælorum, non tamen proprie eis aperuit januam regni, quæ nunquam eis clausa fuit. Homini-bus autem per peccatum fuit clausa, per quod contraxerunt reatum æternæ damnationis, et carentiæ beatitudinis, pro quo Christus condigne satisfaciendo, januam regni nobis aperuit. Et ita in hac metaphora duplex ille effectus hactenus explicatus, meriti et satisfactionis Christi pro nobis, continetur. Qua in re fere non explicat effectum distinctum a præcedentibus. Solum in circumstantia temporis (ut ita dicam) novum aliquid hoc loco addi potest.

2. Janua cæli per passionem Christi quomodo hominibus aperta. — Ad quod intelligendum observandum est, dupliciter potuisse Christum aperire hominibus per suam passionem januam regni. Uno modo, per passionem vel exhibitam, vel prævisam. Nam, sicut Deus propter satisfactionem Christi et merita prævisa contulit gratiam antiquis justis, eisque æternam pœnam remisit, ita etiam potuisset illis æternam beatitudinem conferre. Unde sicut vere nunc dicuntur per passionem Christi justificari, ita etiam vere dicerentur per eandem passionem ad regnum introducti, et consequenter diceretur janua regni per ipsamet passionem eis aperta, quæ per pec-

1 Q. 39, art. 5.

catum Adæ fuerat clausa. Quod ergo passio Christi absolute, abstrahendo ab hoc quod sit exhibita, vel tantum prævisa, aditum hominibus ad regnum aperuerit, certissimum est ex dictis de meritis et satisfactione Christi, nec novam habet quæstionem. Alio ergo modo intelligi potest, passionem Christi exhibitam statim aperuisse hominibus januam regni cœlestis, non tamen solum prævisam; et in hoc sensu proprie tractatur ac definitur hæc quæstio, et in ea, præter omnia quæ diximus de merito et satisfactione Christi, duæ aliæ catholicæ veritates includuntur. Prior est ante mortem Christi nulli hominum patuisse aditum ad æternam beatitudinem obtinendam. Posterior est, a morte Christi omnes justos, qui nil habent purgandum, statim introduci ad regnum cœlorum. Sed hæc posterior quæstio proprium locum habet in materia de beatitudine, et ideo, ne ab instituto more recedamus, in eum locum rejicienda est, præsertim cum ad explicanda Christi mysteria et valorem meritorum ejus fere nihil pertineat. Certum est enim ex principiis jam traditis, Christum exhibendo satisfactionem (quantum in se est) sufficientissime aperuisse januam regni, et abstulisse omne impedimentum, atque adeo, quantum est ex parte Christi, statim dari. An vero aliunde vel ob alias causas differatur, alterius speculationis est, quanquam de fide sit non differri. Prior vero quæstio poterat hoc loco disputari; tamen, quia inferius occurret commodior locus, cum agemus de statu et loco animæ Christi separatæ a corpore, ideo usque in illum locum differenda est.

ARTICULUS VI.

Utrum Christus per suam passionem meruerit exaltari¹.

1. Ad sextum sic proceditur. Videtur quod Christus per suam passionem non meruerit exaltari. Sicut enim cognitio veritatis est proprium Deo, ita et sublimitas, secundum illud *Psal. 112: Excelsus super omnes gentes Dominus, et super cœlos gloria ejus. Sed Christus, secundum quod homo, habuit cognitionem omnis veritatis, non ex aliquo merito præcedente, sed ex ipsa unione Dei et hominis, secundum illud Joann. 1: Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ et ve-*

¹ 3, dist. 18, art. 4, q. 3.

ritatis. Ergo neque exaltationem habuit ex merito passionis, sed ex sola unione.

2. Præterea, Christus meruit sibi a primo instanti suæ conceptionis, ut supra habitum est¹; non autem major charitas fuit in eo tempore passionis, quam ante. Cum ergo charitas sit merendi principium, videtur quod non magis meruerit per passionem suam exaltationem, quam ante.

3. Præterea, gloria corporis resultat ex gloria animæ, ut Augustinus dicit in *Epistola ad Dioscorum*². Sed Christus per passionem suam non meruit exaltationem quantum ad gloriam animæ, quia anima ejus fuit beata a primo instanti suæ conceptionis. Ergo neque etiam per passionem meruit exaltationem, quantum ad gloriam corporis.

Sed contra est quod dicitur *Philip. 2: Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et Deus exaltavit illum.*

Respondeo dicendum, quod meritum importat quamdam æqualitatem justitiæ, unde et *Apostolus dicit, Rom. 4, quod ei qui operatur, merces imputatur secundum debitum. Cum autem aliquis ex sua injusta voluntate sibi attribuit plus quam sibi debeatur, justum est ut diminuatur etiam quantum ad id quod sibi debebatur; sicut cum furatur quis unam ovem, reddet quatuor, ut dicitur *Exod. 22. Et hoc dicitur mereri, in quantum per hoc punitur ejus iniqua voluntas. Ita etiam cum aliquis sibi ex justa voluntate subtrahit quod debebat habere, meretur ut sibi amplius superaddatur quasi merces justæ voluntatis. Et inde est quod, sicut dicitur *Luc. 14, qui se humiliat, exaltabitur. Christus autem in sua passione seipsum humiliavit infra suam dignitatem, quantum ad quatuor. Primo quidem, quantum ad passionem et mortem, cujus debitor non erat. Secundo, quantum ad locum, quia corpus ejus positum est in sepulchro, et anima in inferno. Tertio, quantum ad confusionem et opprobria quæ sustinuit. Quarto quantum ad hoc quod est traditus humanæ potestati, secundum quod ipse dicit *Pilato, Joan. 19: Non haberes in me potestatem, nisi datum tibi esset desuper. Et ideo per suam passionem meruit exaltationem quantum ad quatuor. Primo quidem, quantum ad resurrectionem gloriosam; unde dicitur in *Psal. 138: Tu cognovisti sessionem meam, id est, humilitatem meæ passionis, et resurrectionem*****

¹ Q. 19, art. 4, et q. 34, art. 4.

² *Epist. 56, ante med., tom. 2.*

*meam. Secundo, quantum ad ascensionem in cœlum; unde dicitur *Ephes. 4: Descendit primum in inferiores partes terræ, qui autem descendit, ipse est et qui ascendit super omnes cœlos. Tertio, quantum ad consessum paternæ dexteræ et manifestationem divinitatis ipsius, secundum illud *Isai. 52: Exaltabitur, et elevabitur, et sublimis erit valde; sicut obstupuerunt super eum nulli, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus. Et *Philip. 2 dicitur: Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et Deus exaltavit illum, et dedit illi nomen; ut, scilicet, ab omnibus nominetur Deus, et omnes ei reverentiam exhibeant sicut Deo. Et hoc est quod subditur: Ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium et infernorum. Quarto, quantum ad judiciariam potestatem; dicitur enim *Job 36: Causa tua quasi impij judicata est; causam judiciumque recipies.*****

Ad primum ergo dicendum, quod principium merendi est ex parte animæ, corpus autem est instrumentum meritorii actus. Et ideo perfectio animæ Christi, quæ fuit merendi principium, non debuit in eo acquiri per meritum, sicut perfectio corporis, quod fuit passionis subjectum, et per hoc fuit ipsius meriti instrumentum.

Ad secundum dicendum, quod per priora merita Christus meruit exaltationem ex parte ipsius animæ, cujus voluntas charitate et aliis virtutibus informabatur. Sed in passione meruit suam exaltationem per modum cujusdam recompensationis, etiam ex parte corporis; justum est enim, ut corpus, quod fuerat ex charitate passioni subjectum, acciperet recompensationem in gloria.

Ad tertium dicendum, quod dispensatione quadam factum est in Christo, ut gloria animæ ante passionem non redundaret ad corpus, ad hoc quod gloriam corporis honorabilius obtineret, quando eam per passionem meruisset. Gloriam autem animæ differri non conveniebat, quia anima immediate uniebatur Verbo, unde decens erat ut gloria repleretur ab ipso Verbo; sed corpus uniebatur Verbo, mediante anima.

De hoc articulo egimus in priori tom., disput. 40, sect. 3.

Hoc loco Bartholomæus Medina prolixam instituit disputationem de mediis quibus Christi merita hominibus applicantur, et cur quibusdam, non vero omnibus fructus infinitus meritorum Christi communicetur. Sed dispu-

tatio hæc neque hujus loci est, neque unam tantum Theologiæ materiam, sed plures easque gravissimas complectitur, de gratia et justificatione, de fide et operibus, de sacramentis, de prædestinatione ac reprobatione hominum, quæ omnia pro dignitate hoc loco tractare, satis per se constat nec fieri posse, nec expedire; in summam vero ea redigere, et supervacaneum, et inutile. Quod vero ad præsentem rem spectat, paucis verbis attigimus in priori tomo, disp. 4, sect. 3, in fine.

QUÆSTIO L.

DE MORTE CHRISTI, IN SEX ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de morte Christi. Et circa hoc quærentur sex:

Primo, utrum conveniens fuerit Christum mori.

Secundo, utrum per mortem fuerit separata divinitas a carne.

Tertio, utrum fuerit separata divinitas ab anima.

Quarto, utrum Christus in triduo mortis fuerit homo.

Quinto, utrum corpus ejus fuerit idem numero vivum et mortuum.

Sexto, utrum mors ejus sit aliquid operata ad nostram salutem.

ARTICULUS I.

Utrum conveniens fuerit Christum mori¹.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod non fuerit conveniens Christum mori. Illud enim quod est primum principium in aliquo genere, non disponitur per illud quod est contrarium illi generi; sicut ignis, qui est principium caloris, nunquam potest esse frigidus. Sed Filius Dei est fons et principium omnis vitæ, secundum illud *Psal. 35: Apud te est fons vitæ. Ergo videtur quod non fuerit conveniens Christum mori.*

2. Præterea, major est defectus mortis quam morbi, quia per morbum pervenitur ad mortem. Sed non fuit conveniens Christum aliquo morbo languescere, ut *Chrysostomus dicit. Ergo etiam non fuit conveniens Christum mori.*

3. Præterea, Dominus dicit *Joan. 10: Ego*

¹ *Infra, quæst. 52, art. 1, corp.; et 4 cont., c. 55, ad 1; et Quodl. 2, a. 2, corp.; et op. 2, c. 7, et c. 234 et 238, fin., et opusc. 60, c. 19.*